

**NEDERLANDSE
ORDE VAN
ADVOCATEN**

Voorzitter en leden van de Vaste Commissie voor Justitie
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag, 5 december 2008

Ten behoeve van het
algemeen overleg op
17 december a.s.

Bezuinigingen gefinancierde rechtsbijstand

Geachte voorzitter en leden,

De Nederlandse Orde van Advocaten is verheugd dat de bezuinigingsvoorstellen van de Staatssecretaris van Justitie de aandacht krijgen die zij verdienen in een apart algemeen overleg.

Onze voornaamste standpunten lichten we hieronder graag toe. Voor uitgebreidere argumentatie verwijzen wij naar onze eerdere brief van 28 oktober jl. Verder vindt u in bijlage 1 een overzicht van onze standpunten over alle voorstellen van de Staatssecretaris. Bijlage 2 geeft antwoord op mogelijke vragen die u heeft, en bijlage 3 bevat enkele alternatieve voorstellen om te bezuinigen.

De meeste voorstellen hebben onze instemming

De Staatssecretaris heeft de structurele taakstelling van € 50 miljoen ingevuld met twaalf maatregelen, die uiteindelijk € 54 miljoen zullen opleveren. Wij kunnen ons vinden in het grootste gedeelte daarvan. Sommige juichen wij toe, bij andere plaatsen wij wel kanttekeningen. Wij begrijpen dat de overheid bij een open eindfinanciering regelmatig de besteding wil bezien. Ons valt op dat het grootste deel van het budget opgaat aan procedures tegen de overheid: 70% van het totaal. Wij juichen daarom toe dat het kabinet overheidsinstanties gaat stimuleren om proactiever met geschiloplossing om te gaan. Die maatregel zal meer dan financiële winst opleveren. De kosten voor strafzaken zijn in vijf jaar tijd met 63% gestegen. Het is jammer dat het kabinet een voorname oorzaak daarvan - de vele nieuwe strafbaarstellingen - niet aanpakt. Grosso modo kan de Orde leven met de meeste maatregelen, die optellen tot een bezuiniging van € 38 miljoen (zie bijlage 1).

Twee voorstellen vinden wij onaanvaardbaar

Twee van de voorstellen zijn in onze visie echter onaanvaardbaar: de een tast het huidige stelsel en de toegang tot het recht in de kern aan, en de tweede brengt de toch al wankelende *equality of arms* voor verdachten verder in gevaar. Tezamen moet dit € 16 miljoen opleveren. Wij menen dat de bezuinigingsopdracht geen reden mag zijn voor maatregelen met deze onwenselijke consequenties. Het regeerakkoord van begin 2007 bevat immers geen inhoudelijke gronden.

1. Verzekeringstelsel (voorstel 4.2)

Nederland kan met recht trots zijn op een fraai en robuust systeem voor gefinancierde rechtsbijstand en een goede toegang tot het recht voor mensen met lage inkomens. In de loop der jaren is het stelsel verbeterd. Waar nodig, weet de doelgroep de rechtshulp te vinden. Het voorgestelde verzekeringstelsel tast deze voorziening in de kern aan.

Door invoering van dit voorstel zal ruim een derde van de huidige groep gerechtigden aan haar lot worden overgelaten. Deze groep bestaat uit 2 miljoen mensen. Dat is gebaseerd op cijfers van het CBS (zie bijlage 2). Deze groep heeft inkomens tussen de € 16.201 en € 22.900 (alleenstaanden) of € 22.501 en € 32.400 (overigen). Zij hebben het financieel niet breed. Niet voor niets komen zij in aanmerking voor zorg- en huurtoeslag. Deze groep wordt straks uitgesloten van gefinancierde rechtsbijstand voor rechtsterreinen die ook op de eerste levensbehoeften betrekking hebben: arbeidsrecht, huurrecht, sociale voorzieningen en verzekeringen, letselschade et cetera. Alleen voor strafrecht en personen- en familierecht blijven zij in het stelsel. Juist in een tijd van overheidsregeldrift en toenemende repressie menen wij dat de toegang tot het recht en de rechtsbescherming gehandhaafd moeten blijven.

Opvallend is dat minder dan 1% van deze groep nu gebruik maakt van de gefinancierde rechtshulp. Dat is een zeer klein percentage. Toch wordt de hele groep van 2 miljoen mensen gedwongen om jaarlijks kosten voor een verzekering te maken. Een bezuiniging van € 12 miljoen zadelt deze mensen op met een lastenverzwaring die vele malen groter is (als zij zich verzekeren, strijken verzekeraars € 200 à € 300 miljoen aan premies op).

Het gaat niet aan dat de overheid haar publieke verantwoordelijkheid afschuift naar de markt. Er zal een complex en ondoorzichtig stelsel ontstaan, waarin voor veel mensen niet meer duidelijk is voor welk probleem ze waar rechtshulp kunnen krijgen. Moeten zij zich verzekeren voor problemen die zij misschien niet, of pas over 10 jaar krijgen? En als zij zich verzekeren, valt het geschil dan onder de dekking van de verzekering, valt het toch onder de gefinancierde rechtshulp, of vergoed niemand het, en moeten ze het zelf betalen? Voor de betrokken mensen ligt onrecht weer op de loer. Financieel sterkere partijen krijgen vrij spel.

Dit voorstel zal de facto de toegang tot het recht beperken, omdat niet iedereen zich zal verzekeren. Volgens het kabinet heeft 25% van deze groep al een rechtsbijstandverzekering. Dat is een extrapolatie van de uitslag van een enquête onder 700 mensen (zie Monitor Gesubsidieerde Rechtsbijstand 2007). Wij vrezen dat een aanzienlijk aantal mensen zich niet zal verzekeren, rechtshulp niet zelf kan betalen, en daardoor zijn rechten niet kan waarmaken. Een negatieve spiraal aan problemen kan de overheid vervolgens veel geld kosten op andere beleidsterreinen.

Voor wie zich wel verzekert: er kleven ook nadelen aan een verzekering. De polisvoorwaarden bevatten belangrijke beperkingen: in de praktijk is er geen vrije advocaatkeuze en vaak is er geen persoonlijk contact met de rechtshulpverlener, omdat de zaken schriftelijk worden afgedaan. Dat laatste zou voor een advocaat klachtwaardig zijn. Ook wordt geregeld rechtsbijstand geweigerd: zie het recente geval van de baby Hendricus.

Los daarvan kunnen wij niet accepteren dat voor een bezuiniging van 3%, een bedrag van € 12 miljoen, een robuust, transparant, goed werkend en internationaal geroemd stelsel om zeep wordt geholpen. (Voor rechtzoekenden zal het straks niet meer duidelijk zijn in welk vakje ze passen).

2. Ambtshalve toevoeging in strafzaken pas bij gevangenhouding (voorstel 4.4)

Dit is het tweede voorstel dat wij een onacceptabele aantasting van de rechtsbescherming vinden. In het algemeen is het al zo dat de verdachte burger goede rechtsbijstand nodig heeft in het strafproces. In het huidige tijdgewricht met repressie en criminalisering geldt dat des te meer. Aan de ene kant wordt dit ook door de overheid erkend, en vindt naar aanleiding van de Schiedammer parkmoord nu het experiment 'advocaat bij politieverhoor' plaats. Maar hier lijnrecht tegenover staat het voorstel 'ambtshalve toevoeging pas bij gevangenhouding'. Wij wijzen er nadrukkelijk op dat – in tegenstelling tot wat de Staatssecretaris zo terloops schrijft – het op vrije voeten stellen wezenlijk verschilt van het schorsen van de voorlopige hechtenis. Aan een schorsing worden namelijk altijd voorwaarden verbonden, die soms ingrijpend kunnen zijn, zoals contact- of straatverboden. Ook kan een schorsing op elk moment worden opgeheven, waardoor een verdachte weer wordt vastgezet. Door dit voorstel wordt de zo noodzakelijke tegenspraak in de beginfase van de procedure sterk gereduceerd. De verdachte wordt min of meer aan zijn lot overgelaten in zijn strijd tegen OM en politie. Een strijd die al ongelijk is, wordt hierdoor nog ongelijker. Het beginsel van *equality of arms* zal met voeten worden getreden.

Dit geldt temeer daar in de begroting 2008-2009 voor het OM meer geld wordt uitgetrokken. Voor preventieve handhaving wordt het budget van € 14 miljoen bijna verdubbeld en het budget voor handhaving en vervolging, dat al € 716 miljoen bedraagt, wordt met 5% verhoogd. Dat is een politieke keuze, maar dan moet ook de consequentie worden aanvaard dat meer aan rechtsbijstand wordt uitgegeven. Bovendien wordt uit het oog verloren dat deze maatregel kan leiden tot vertraging in de afhandeling van strafzaken. Als advocaten pas na ontvangst van de dagvaarding worden ingeschakeld, dan is er een grote kans dat zittingen moeten worden aangehouden. Dat zal andere nadelen met zich brengen en het vertrouwen in de rechtspleging niet ten goede komen.

Alternatieve voorstellen

Wij menen dat er meer kansrijke, alternatieve voorstellen uit de beleidsdoorlichting zijn gekomen, die de Staatssecretaris niet heeft overgenomen. Ook hebben wij zelf nog ideeën. Deze voorstellen vindt u in bijlage 3.

Conclusie

De Orde roept u op om:

- niet in te stemmen met de twee hierboven besproken voorstellen, omdat deze een ongerechtvaardigde beperking van de toegang tot het recht tot gevolg hebben voor een groot deel van de rechtzoekenden; en
- de Staatssecretaris te vragen de door ons genoemde en veelbelovende voorstellen die zij niet in haar brief heeft opgenomen, verder uit te werken.

Kortom, een oproep om al het mogelijke te doen om ervoor te zorgen dat het stelsel niet overhoop wordt gehaald en de bezuinigingen op een andere manier worden behaald.

Hoogachtend,
namens de Algemene Raad,

W.M.J. Bekkers
algemeen deken

Ch.L. van den Puttelaar
wnd. algemeen deken

**NEDERLANDSE
ORDE VAN
ADVOCATEN**

Bijlage 1 Standpunt Orde over alle voorstellen

	Goed plan	Kanttekeningen	Slecht plan
4.1 proactieve geschilbeslechting overheid	ja		
4.2 verzekeringsstelsel	-		ja
4.3.a echtscheidingen/ regierechter	ja, deels	De financiële prikkel is onwenselijk, omdat niet van iedereen kan worden verwacht dat zij bij scheiding samen één advocaat in de arm nemen. Denk aan situaties met huiselijk geweld of verdenking van incest. Ook zien wij mediation niet als wondermiddel.	
4.3.b normering kinderalimentatie	ja		
4.4 ambtshalve toevoeging pas bij gevangenhouding	-		ja
4.5 diagnose & triage	ja, deels	Als het Juridisch Loket een grotere rol krijgt in de diagnose & triage, dreigt een terugkeer naar de oude werkwijze van de Buro's voor rechtshulp, met name door de verplichting voor de rechtzoekende op straffe van een hogere eigen bijdrage. Die werkwijze is juist opgeheven bij de oprichting van de Juridische Loketten. Het wetsvoorstel voor deze stelselherziening is nog bij de Eerste Kamer in behandeling.	
4.6 multi-toevoeging beperking anticumulatie	ja, deels	De multi-toevoeging gaat gelden voor kwetsbare mensen in een negatieve spiraal aan problemen, zoals uithuisplaatsing kind, kinderbijslag, plaatsing van ouder in psychiatrische inrichting e.d. Hierdoor gaan de vergoedingen verder omlaag, zijn deze samenhangende zaken zeer verliesgevend voor advocaten, en kunnen rechtzoekenden nauwelijks meer een advocaat vinden.	

4.7 prejudiciële vragen	ja		
4.8 proceskostenveroordeling bestuursorganen	ja		
4.9 doorberekening kosten rechtsbijstand strafzaken	ja		
4.10 andere route consumentenzaken	ja		
4.11 gebruik nieuwe technieken	ja		
4.12 evaluatie wetgeving	ja		

Bijlage 2 Antwoord op mogelijke vragen die u heeft

1. **Waarom is rechtsbijstand voor deze groep mensen een verantwoordelijkheid voor de overheid en is publieke financiering op zijn plaats?**
Het is een grondrecht dat een ieder zich in rechte kan laten bijstaan. Daarnaast bevat de Grondwet de verplichting om te zorgen voor de verlening van rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen (artikel 18). Voor het strafrecht bestaan verdragsrechtelijke verplichtingen voor de overheid om te zorgen voor de kosteloze toevoeging van een raadsman (artikel 6 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens).

2. **Volgens de Staatssecretaris wil zij de toegang tot het recht niet beperken en heeft zij daarom de eigen bijdragen niet heeft verhoogd of de inkomensgrenzen verlaagd. Hoe verhoudt zich dat tot de introductie van een verzekeringsstelsel?**
Dit is opmerkelijk, want voor bepaalde geschillen worden de inkomensgrenzen wel degelijk verlaagd. De vier hoogste categorieën komen alleen nog maar in aanmerking voor gefinancierde rechtshulp voor strafrecht, vreemdelingenrecht en personen- en familierecht.

3. **Klopt het dat ruim twee miljoen mensen straks geen beroep meer kunnen doen op het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand?**
Ja. Dat is gebaseerd op onderstaande tabel met CBS-gegevens uit de Monitor gefinancierde rechtsbijstand 2007¹ (bijlage 5 tabel 72.2, blz. 150). De in de tabel geel gemarkeerde aantallen mensen gaan uit het stelsel en worden geacht zich te verzekeren of anderszins voor zichzelf te zorgen.
Bij de berekening zijn de volgende uitgangspunten genomen:
 - De bovengrens voor gefinancierde rechtshulp ligt nu voor alleenstaanden op een fiscaal inkomen hoger dan € 22.900 en voor gehuwden, samenwonenden, eenoudergezinnen op een fiscaal inkomen hoger dan € 32.400.
 - De groepen daaronder zijn in vijf subinkomenscategorieën verdeeld. De laagste inkomenscategorie blijft in het stelsel: dat zijn alleenstaanden met inkomen tot en met € 16.200 en gehuwden, samenwonenden, eenoudergezinnen met inkomen tot en met € 22.500.²
 - Voor de kolommen 'alleenstaand plus' gaat het om de inkomens tussen € 16.200 en € 22.900. Voor de niet-alleenstaanden gaat het om de inkomens tussen € 22.500 en € 32.400. Aangezien de inkomensschalen zijn verdeeld in stappen van € 2.500, ligt € 16.200 in het midden van de salarisschaal van € 15.000-17.500.

¹ Zie: http://www.rvr.org/binaries/rbv-library/onderzoeken/mgr/monitor_2007.pdf.

² Zie: http://www.rvr.org/nl/subhome_rz/rechtsbijstandverlener.Inkomensgrenzen.html

Daarom is ongeveer de helft van het aantal mensen meegenomen dat in die groep valt. Bij alleenstaanden verschillen de grenzen ook enigszins (€ 22.500 i.p.v. maximum € 22.900). Hetzelfde geldt voor de niet-alleenstaanden (€ 32.500 i.p.v. € 32.400), maar aangezien het slechts om een klein verschil gaat, is hiermee geen rekening gehouden.

Waarschijnlijk gaat zelfs om een hoger aantal, 2,5 miljoen mensen. Omdat de inkomensschalen van het CBS niet helemaal parallel lopen aan de inkomensschalen van de Wrb, is het aantal naar beneden afgerond.

Tabel 72.2 Personen naar hoogte van belastbaar inkomen (totaal van box 1 en 2), zonder vermogen boven heffingsvrije voet in box 3, 2005 (voorlopig cijfer)

	TOTAAL		Alleenstaand (eenpersoons-huishouden)		Alleenstaand (in meer-persoons-huishouden *)		Paar zonder minderjarig(e) kind(eren)		Paar en hun minderjarig(e) kind(eren)		Alleenstaande ouder en zijn/haar minderjarig(e) kind(eren)	
	pers. x 1.000	hh-grootte	pers. x 1000	hh-grootte	pers. x 1000	hh-grootte	pers. x 1000	hh-grootte	pers. x 1000	hh-grootte	pers. x 1000	hh-grootte
tot -1	157	2,3	20	1	8	1	30	2	92	4,1	6	2,5
0 (geen bel.ink.)	212	1,1	34	1	143	1	7	2	8	4,0	19	2,6
1 - 2.500	373	1,1	96	1	217	1	14	2	26	3,9	21	2,5
2.500 - 5.000	299	1,1	71	1	170	1	16	2	23	4,0	18	2,6
5.000 - 7.500	246	1,2	63	1	107	1	19	2	32	3,9	25	2,6
7.500 - 10.000	292	1,3	100	1	85	1	33	2	42	4,0	32	2,6
10.000 - 12.500	518	1,2	252	1	111	1	50	2	53	3,8	53	2,7
12.500 - 15.000	687	1,4	278	1	95	1	135	2	84	4,0	95	2,6
15.000 - 17.500	812	1,8	161	1	73	1	227	2	166	4,0	185	2,6
17.500 - 20.000	624	1,7	129	1	78	1	222	2	133	4,0	63	2,6
20.000 - 22.500	605	1,7	131	1	72	1	211	2	149	3,9	43	2,5
22.500 - 25.000	574	1,7	117	1	60	1	194	2	169	3,9	33	2,5
25.000 - 27.500	567	1,8	110	1	49	1	178	2	204	3,9	27	2,4
27.500 - 30.000	578	1,9	98	1	36	1	186	2	237	3,9	22	2,4
30.000 - 32.500	579	2,2	65	1	26	1	191	2	273	3,9	24	2,4
32.500 - 35.000	544	2,3	51	1	15	1	182	2	285	3,8	11	2,4
35.000 - 37.500	535	2,4	37	1	10	1	189	2	288	3,8	10	2,5
37.500 - 40.000	513	2,5	27	1	7	1	173	2	300	3,8	6	2,4
40.000 - 45.000	937	2,6	31	1	8	1	333	2	553	3,8	11	2,7
45.000 - 50.000	770	2,7	15	1	3	1	293	2	453	3,8	6	2,4
50.000 en meer	2.358	2,8	41	1	7	1	822	2	1.477	3,9	10	2,5
TOTAAL	12.782	1,9	1.925	1	1.381	1	3.708	2	5.046	3,9	722	2,6

4. Waarom is het aantal van twee miljoen mensen volgens de Staatssecretaris niet juist (uitspraak tijdens de begrotingsbehandeling)?

De Staatssecretaris gaat waarschijnlijk uit van het aantal rechtzoekenden dat in 2007 gebruik maakte van de gefinancierde rechtshulp, en dat er nu buiten zal vallen. Dat geeft echter een vertekend beeld. De gebruikers van de rechtshulp maken namelijk maar een klein deel uit van de totale groep mensen die gerechtigd is om een beroep te doen op het stelsel. De Staatssecretaris schrijft zelf dat het bij deze maatregel op jaarbasis om 18.000 toevoegingen gaat: dat zijn maximaal 18.000 gebruikers. Afgezet tegen de groep van twee miljoen mensen, laat dit zien dat minder dan 1% van hen een beroep doet op deze vorm van rechtshulp! Het illustreert dat de meeste mensen maar een paar keer in hun leven in aanraking komen met het rechtssysteem. Kortom: deze groep mensen doet juist weinig beroep op het stelsel en procedeert dus niet onnodig veel.

5. Waarop is het aantal van 18.000 toevoegingen in de brief van de Staatssecretaris van 24 oktober 2008 gebaseerd?

De Staatssecretaris is waarschijnlijk uitgegaan van het aantal toevoegingen dat in 2007 is afgegeven aan de vier hogere inkomenscategorieën in zaken die 'verzekeraar' zouden zijn. Bij deze bezuiniging gaat het echter niet om het aantal afgegeven toevoegingen, maar om het aantal personen dat straks geen beroep meer kan doen op het stelsel. Zij moeten zich in de toekomst gaan verzekeren.

6. Krijgt een rechtzoekende dezelfde rechtsbijstand op grond van een rechtsbijstandverzekering als nu onder de gefinancierde rechtshulp?

Nee. Hieronder volgt een opsomming van verschillen.

- a. De polisvoorwaarden van verzekeringen sluiten veel geschillen uit van rechtsbijstand. Die vallen nu in algemeen wel onder de gefinancierde rechtshulp.
- b. Er geldt – in tegenstelling tot de basiszorgverzekering – geen acceptatieplicht voor verzekeraars. Dit betekent dat een verzekeraar iemand mag weigeren.
- c. Er geldt een wachttijd (variërend van 3-12 maanden), dat wil zeggen dat iemand geen verzekering kan afsluiten voor een geschil dat al bekend is. De gefinancierde rechtshulp hanteert deze voorwaarde niet.
- d. In de polisvoorwaarden kan staan dat bij een claim voor rechtshulp de verzekeraar de premie kan verhogen of zelfs de verzekering kan opzeggen.
- e. Als de verzekering is opgezegd, zal het lastig zijn om ergens anders een verzekering af te sluiten omdat verzekeraars een zwarte lijst hanteren.
- f. Als iemand iets (bewust of onbewust) verzwijgt, kan de verzekeraar – ondanks jaren premie betaling – weigeren rechtsbijstand te verlenen.
- g. Als iemand eerst een advocaat raadpleegt en zich daarna meldt bij de verzekeraar, kan het zijn dat de verzekeraar geen rechtsbijstand meer verleent.
- h. Naast de jaarlijkse premiebetaling, geldt voor de meeste verzekeringen een eigen risico van ongeveer € 100 per geval.
- i. Verzekeraars hanteren een hogere financiële drempel voor ze rechtsbijstand verlenen.
- j. De meeste verzekeringen hebben in hun polis een maximumbedrag voor uitgaven aan externen, zoals letselschade-experts of advocaten.

7. Is een rechtzoekende straks goedkoper uit is met een rechtsbijstandverzekering dan nu, als hij in aanmerking komt voor gefinancierde rechtsbijstand?

Nee. De gemiddelde premie voor een polis rechtsbijstand bedraagt € 168³, die iemand jaarlijks van zijn 18e tot 80e moeten betalen. Dit betekent dat iemand in zijn leven bijna € 11.000 euro kwijt is aan premie (exclusief assurantiebelasting en poliskosten). Daarnaast moet iemand voor geschillen die wel gefinancierd blijven (personen- en familierecht, strafrecht) nog steeds een eigen bijdrage betalen. Mensen zijn straks duurder uit zijn als zij zich levenslang verzekeren. Nu betalen mensen alleen een eigen bijdrage voor die ene keer dat ze rechtshulp nodig hebben.

8. Wie betaalt rechtshulp als iemand zich niet verzekerd?

De Staatssecretaris stelt een vangnetregeling voor, die gelijk is aan het oude artikel 9a Wet On- en Minvermogenden. Op grond daarvan kan een niet-verzekerde een advocaat inschakelen, maar dient hij die zelf te betalen. De advocaat mag geen hogere vergoeding vragen dan hij nu op grond van het stelsel zou krijgen. In het huidige stelsel krijgt de advocaat zijn vergoeding van de overheid (via de Raad voor Rechtsbijstand). Op grond van de vangnetregeling moet de rechtzoekende zelf het volledige bedrag aan de advocaat betalen, en dat is méér dan de huidige eigen bijdrage. Als het een ingewikkelde (bewerkelijke) zaak is, kan het bedrag flink oplopen. Het is zeer de vraag of de groep waar het om gaat, deze kosten kan betalen. Zo niet, dan kan deze groep zich niet van geen rechtshulp voorzien.

9. Hoe weet iemand of hij onder de vangnetregeling valt?

Dat is onbekend. Nu toetsen de Raad voor Rechtsbijstand en de Belastingdienst het inkomen. Wie dat straks gaat doen, is nog niet duidelijk. Het zal niet eenvoudig zijn, want de advocaat heeft geen toegang tot de gegevens van onder meer de Belastingdienst om het inkomen te bepalen. Het gaat namelijk niet alleen om het loon of de uitkering. Er spelen ook nog andere factoren mee, zoals inkomen van partner en eigen vermogen.

³ Gegevens afkomstig van Verbond van Verzekeraars, Verzekerd van Cijfers 2008, tabel 5.3, blz. 62, zie: http://www.verbondvanverzekeraars.nl/UserFiles/File/cijfers/vvc2008/VvC2008_totaal.pdf.

Bijlage 3 Alternatieve voorstellen

Het kabinet wil burgers zelf verantwoordelijkheid geven voor het oplossen van conflicten. De beleidsdoorlichting bevat veel goede voorstellen die dit stimuleren, maar die de Staatssecretaris niet heeft overgenomen. Hieronder noemen wij enkele daarvan.

Eenvoudige procedure met kantonrechter arbiter – advocaat niet nodig

Een eigen voorstel is dat volgens ons veel winst valt te behalen door de kantonrechter als arbiter in te schakelen. Het gaat dan om geschillenbeslechting op grond van artikel 96 Rv. De tekst van deze bepaling luidt: “In alle zaken die slechts rechtsgevolgen betreffen die ter vrije bepaling van partijen staan, kunnen zij zich samen tot een kantonrechter van hun keuze wenden en zijn beslissing inroepen. Het geding wordt gevoerd op de wijze als door de kantonrechter bepaald.” Voor deze laagdrempelige geschillenbeslechting is geen advocaat nodig en hoeft de wet niet gewijzigd te worden. Het is slechts een kwestie van promoten van deze rechtsingang. De overheid kan standaardformulieren maken die rechtzoekenden zelf kunnen invullen (eventueel met hulp van het Juridisch Loket). Aangezien er verder ook geen formele vereisten zijn en geen hoger beroep mogelijk is, is dit een simpele en bovendien goedkope wijze van geschilbeslechting.

Kosten rechtsbijstand na vrijspraak terug in budget

Een andere optie is dat na vrijspraak, ook als de verdachte op toevoeging wordt bijgestaan, de advocaatkosten door de overheid worden vergoed. Nu geldt die regeling alleen voor cliënten die hun advocaat zelf betalen. Als die regeling wordt uitgebreid tot toevoegingscliënten, dan komen die kosten niet meer ten laste van het budget van de gefinancierde rechtshulp. Hoewel het de overheid per saldo geen besparing oplevert, legt het de kosten wel zuiverder neer waar deze horen.

Voorstellen uit de doorlichting:

1. Kennis en vaardigheden probleemoplossing (WG 5.1)

Betere verspreiding van kennis over de wijze waarop veel voorkomende problemen kunnen worden opgelost. Die kennis moet vooral beschikbaar zijn op momenten dat mensen problemen gaan ervaren. Betere informatieverstrekking (bijvoorbeeld via internet) betekent:

- Meer zelfoplossing. Nu al doet 12% van de gebruikers van loket dat, kan verder omhoog.
- Meer inzicht in problematiek, betere beslissingen over doorgaan/stoppen/schikken, makkelijker contact met rechtshulpverleners/rechters, meer gevoel van controle.
- Meer voice in de relatie tot rechtshulp en andere professionals. Meer mogelijkheden om de kwaliteit van hun werk te beoordelen.

Vergroting van het zelfoplossend vermogen levert snel veel op. Als 2% meer mensen het

probleem zelf oplossen, en 2% het probleem eerder oplossen, dan nemen de ketenkosten – dus ook van rechtspraak - met 3% af.	
<i>bezuiniging</i>	<i>5-20 miljoen - op korte termijn te realiseren</i>

2. Partneralimentatie en nieuwe relatie (WG 1.6)	
De alimentatiegerechtigde krijgt de mogelijkheid om een nieuwe relatie op te bouwen zonder dat onmiddellijk het recht op alimentatie vervalt, door het opnemen van een wettelijke proefperiode van een jaar in art. 1:160 BW dan wel via een regeling in het convenant. Nu eindigt de onderhoudsverplichting van rechtswege als de alimentatiegerechtigde o.m. gaat samenleven met een ander als waren zij gehuwd (art 1:160 BW). Dat levert de nodige discussies en procedures op. De alimentatiegerechtigde doet er vaak alles aan om de nieuwe relatie te verbergen, terwijl de alimentatieplichtige er alles aan doet van zijn alimentatieplicht af te komen. Dit voorstel kan vele onverkwikkelijke procedures besparen.	
<i>bezuiniging</i>	<i>1-5 miljoen euro - op korte termijn te realiseren</i>

3. Vroege zitting (WG 5.7)	
Dit voorstel beoogt in alle procedures een vroege interventie mogelijk te maken. Dit analoog aan het model "comparitie vóór grieven" van de gerechtshoven, de deelgeschillenrechter bij letsel, en de tendens om snel een comparitie te houden. Dit voorstel beoogt knelpunten in de keten weg te nemen: de lange doorlooptijden, een procedure verhardt de standpunten (loopgravenstrijd), het recht wordt bijna onvindbaar, mediation is bepaald nog geen wondermiddel; het kost ook tijd, er wordt teveel van partijen verwacht en de kosten in de gehele keten zijn aanzienlijk.	
<i>bezuiniging</i>	<i>5-20 miljoen - op korte-middellange termijn te realiseren</i>

4. Oriëntatiepunten en rechtskennis transparant (WG 5.8)	
Een duidelijk voorbeeld is de Kantonrechttersformule in het arbeidsrecht, die mondelinge behandelingen overbodig maakte. Doordat professionals de normen kennen voor het bepalen van ontbindingsvergoedingen is de pro-forma-ontbindingspraktijk ontstaan. De duidelijk kenbare norm voorkomt in veel gevallen escalatie van het geschil. Ieder jurist weet bij voorbaat waar het zal eindigen en zoekt de oplossing in die richting.	
<i>bezuiniging</i>	<i>5-20 miljoen - op korte termijn te realiseren</i>

Meer informatie kunt u desgewenst vinden in de position paper (<http://www.tilburguniversity.nl/faculties/law/research/tisco/wiki/positionpaper.pdf>).